

Domnu' Trandafir în viziune harghiteană – Profesorul Gheorghe Afloarei

Cuvinte cheie: învățământ românesc, Miercurea-Ciuc, jud. Harghita, sec. XX

Key words: Romanian education, Miercurea-Ciuc, Harghita, 20th century

Abstract

Like the teacher Mr. Trandafir, from the Sadoveanu's works, Professor George Afloarei from Miercurea-Ciuc, was a great teacher too. His described qualities are vigor, tenacity, pedagogical tact, and his mentioned achievements are the Literary Cénacle, which takes the name "Mihail Sadoveanu, Scientific Library", the school museum, the Romanian literature office, his studies, articles, scientific trips and other numerous extra scholar activities, such as his president function of the National Association of War Veterans – Harghita Branch.

„Dintre chipurile trecutului, care mă cercau... unul rămase mai deslușit... Era Domnu', domnu' Trandafir, învățătorul meu... Domnu' nostru a fost un om deosebit. Îi scânteiau privirile și era și el mișcat când ne spunea despre mărirea strămoșilor. Când făcea un semn cu mâna, așa, într-o parte, parcă ridica o perdea de pe trecut, și eu vedeam tot ce spunea glasul lui... Domnu' era un om foarte năcăjit... venea de multe ori amărât, ca să ne dea cu dragoste învățătura de toate zilele. Dar atunci nu, n-avea altă grijă decât să ne spuie istorii mișcătoare.

Domnu' nostru ne-a învățat rugăciuni, ne-a învățat cântece care erau așa de frumoase pentru copilăria și sufletele noastre, deși nu le înțelegeam bine; ne-a învățat să credem și în alte lucruri, în trecut și în vrednicia noastră, lucruri pe care mulți le batjocoreau în acea vreme; ne-a învățat multe, de care aminte nu ne mai aducem, dar care au rămas în fundul sufletului ca semințe bune ce au înflorit bogat mai târziu...”.

Portretul Domnului din acest pasaj ar putea semăna cu acela pe care ne propunem să-l evocăm în scrierea de față. Cine cunoaște povestirea „Domnu' Trandafir” l-a recunoscut pe învățătorul școlii din Vatra-Paşcanilor, care a încălzit mintea și inima elevilor cu freamătul sufletului său. Lirica aducere-aminte plină de recunoștință față de învățătorul de odinioară, Mihai Busuioc aparține marelui nostru scriitor Mihail Sadoveanu.

Asemeni aceluia Domn moldav, care „și-a petrecut atâția ani – treizeci – dăscălind șiruri după șiruri de copilandri cu ochii neliniștiți...” a trăit și slujit Alma Mater pe meleagurile harghitene, un dascăl, pe care probabil încă

unii și-l amintesc, fie și prin ceața vremurilor care s-au scurs peste noi. Acest om, cu prea multe neliniști și câteva visuri devenite realitate a fost, nimeni altul, decât profesorul Gheorghe Afloarei născut la 16 aprilie 1909, descins din părțile Moldovei la poalele muntelui Harghita. Locurile de aici l-a ținut timp de peste patru decenii, o bună vreme alături de familie, soție și cei doi copii, și paralel de cea de-a doua familie – școala. Pe aceasta din urmă și mai ales tinerimea o purta la sânu-i cu devotament și deosebită plăcere. Glasul lui molcom, tăgănat, rostirea înmiresmată de „moldovenisme” devenea dulcea plăcere, dar și un ușor „chin” pentru învățăceii săi. Era o fire deschisă, energică, cochetă, în sensul bun al cuvântului, cu cei „aprigi la învățătură”, dar nu-i ocolea nici pe cei „leneși”. „Ce va ieși din tine?”, era sloganul dascălului.

Știa să-și joace rolurile, cu aceeași dibăcie, și pe cel al „afectuosului”, dar și pe cel al „zbirului”. Când se întâmpla să-l provoci a-ți povesti frânturi din viața lui plină de evenimente, care mai de care mai nostime ori despre întâlnirile și „prietenii” sale cu diverși scriitori, „fericiții” erau cei care nepregătind lecțiile scăpau „basma curată”, de acel „insuficient” barat cu minus! Îi plăcea să depene amintiri din anii săi de școlar, ori să vorbească febril și entuziasmat despre „podoabele” lui de la clasele unde preda limba și literatura română.

Personaj interesant, parcă scos dintr-o capodoperă literară a secolului trecut, prin vigoarea, tenacitatea, limba sau fizicul îndesat, cu părul bogat, dar albit prematur, pășind apăsător, Gheorghe Afloarei părea răsărit dintr-o „corolă”, rostul lui fiind să împrăstie petalele

culese pe cărările destul de accidentale ale cunoașterii.

Profesorul primea „îmbrățișările” și „iubirile”, poate nu atât la orele de curs. Cărui elev i-ar place să fie „bombardat” de insuficiente? E drept că nu le făcea exagerat, dar exigența lui deveneau „alarme” în colectivități. Ironiile și persiflările, precum „necazurile” sunt toate uitate cu prilejul excursiilor literare, deliciul claselor și membrilor Cenaclului literar, care va lua numele „Mihail Sadoveanu”. Amintirea cărturarului trăiește plenar în evocări, povestiri, povește și periopluri literare, unde dascălul cu vederi de pelerin a transformat ora de literatură în lecție de viață, de cunoștințe de la fața locului, de dialoguri și mărturii. A ostenit deseori la înființarea camerei de păstrare și consultare a materialelor, adică biblioteca documentară, la „aparitia” muzeului școlar – cabinetul de literatură română.

Era persoana legată de o stare de spirit asemănătoare acelei păsări obișnuite să se întoarcă după lungi călătorii în același cuib, trăind bucuria de a face zilnic ceva pentru semenii, pentru învățăcei. Atașat de literatură și personalitățile ei, și-a propus o alianță, o punte și-un contact direct cu autorul operei, încă în viață sau cu tot ce-a fost în preajma sa, locul nașterii, rudele, prietenii, mediul de creație. Pentru profesor excursia literară era ca o rubrică într-un Jurnal de la care nu putea absenta. Și-a fixat din timp itinerarul, datele și timpul călătoriei, locurile de popas, echipa, fiecare membru cu responsabilitățile precise și de aici lucrurile demarau aproape normal. Călătorind prin țară și lumea livrescă, însoțit de colegii de breaslă și elevi, apropierea de operele lui Eminescu, Creangă, Alecsandri, Sadoveanu, Rebreanu, Coșbuc, Goga, Camil Petrescu și atâția alții, se făcea mai firesc și evident mai plăcut. „Ieșirile” deveneau frumoase și instructive pentru că te făcea să evadezi de șabloanele didactice, îți deschideau căi noi de înțelegere, îți unduiau părții pentru un demers propriu, original și născător de nebănuite satisfacții.

Cercul literar-artistic „Mihail Sadoveanu” al elevilor din Miercurea-Ciuc, inițiat, îndrumat și condus de profesorul Gheorghe Afloarei, așa cum va mărturisi chiar dânsul, autorul volumului omagial „Un sfert de veac de activitate...” – 1952-1977, apărut în 1980, „...își are rădăcinile în începuturile modeste ale formației artistice înjghebate în anul 1952 la Școala

generală cu limba de predare română din comuna Siculeni-Gară, aparținătoare județului nostru, unde am profesat în acea vreme”. Din cuvântul introductiv al acestei cărți aflăm că „Un stimulator hotărâtor pentru evoluția ascendentă a cercului l-a constituit întâlnirea cu marele scriitor Mihail Sadoveanu, când acesta a fost sărbătorit cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani. Genialul povestitor a primit cu mare bucurie solicitarea pe care i-am adresat-o de a ne fi „naș”, și, începând din februarie 1956 până în octombrie 1961, când a trecut în lumea umbrelor, a patronat cercul nostru...”.

Zelosul cărturar, sprijinit de o echipă de elevi înzestrați cu harurile actoriei, s-a afirmat ca unul dintre „regizorii” atașați Thaliei, alcătuind repertorii selecționate din dramaturgia autohtonă, semnând și chiar interpretând, alături de acele vlăstare, spectacole interesante și valoroase artistic. S-a oferit cu generozitate în acei ani, 1952-1977, prin Ansamblul Artistic al Cercului, publicului din județ și alte localități din țară adevărate „stagiuni”, din care n-au lipsit recitățile, cântecele populare și cele de muzică ușoară, scenetele și piesele de teatru. Laborios, plin de râvnă și ambiții, infatuat uneori, Gheorghe Afloarei s-a dovedit dirigitorul unei sânguincioase munci și al unei voințe grefate pe orgoliu lucrându-și deopotrivă scenetele, piesele, rolurile interpretate, „modelând” jocul scenic, dicția interpretilor, dovedind o nemaipomenită dăruire, chiar și-n perioada când anii s-au adunat pe trupu-i obosit și-n cerebralul „d-lui profesor”.

Spirit ludic și histrionic, temperament coleric, mai mult mascat, extraordinara lui putere de travaliu „deranja” evident pe „comozii” perioadei, mai „rezervați” față de „activitățile extrașcolare”, pe cei poziționați cu râvna și voința în „relâche”. A avut și „răutăcioși” care-l struneau în gând și faptă: „Mai potolește-te, domnule!”. Cum avea să se potolească „Vulcanul” dornic de-a emana lava din el, presărând idei, rememorând chipuri, evocând fapte literare acumulate din cărțile citite și răscitite, dar și din nesecatele sale călătorii, cu popasuri precise la vetrele făuritorilor de slove frumoase.

Când am ajuns să-i fiu coleg de breaslă la același liceu (actualul liceu „Márton Áron”) ne audiam reciproc lecțiile, prin tradiționalele „interasistențe” sau ne împărtășeam ideile în „disputele” Catedrei de limba și literatura română, eu foarte tânăr pe atunci, cu doar

cinci ani „vechime” la catedră, dânsul stimat și apreciat, botezat în cercurile intime „Decanul”. Cel iubit era și hulit în același timp, ironiile și persiflările „protagoniștilor” rămase, evident, în spatele „cortinelor”. Aparent blândul și mai puțin tolerantul profesor își cam dădea seama cine-s „ulcerații”, rivali ori invidioși de la „centru” și din preajmă.

Îi „cunoștea” și pe elevii „originali”, de la zi, seral ori fără frecvență, practicantii „frondei”, jucătorii „cu musca pe căciulă”, cum i-a numit. Muștrarea lui avea sensibile nuanțe educative, cine le pricepea; seninătatea și „iertarea” veneau cu destule tăgădnări în timp, într-un final „năzbâtiile” atribuindu-le impetuoasei tinereți și a ironice butade „Nici noi n-am fost mai breji”.

Considerăm că se aduce o flagrantă nedreptate, aceluia despre care vorbim, când se confundă, în mod voit, slăbiciunile, deficiențele de caracter ale omului, comportamentul lumesc al persoanei cu produsele spiritului.

Cu toate stângăciile și entuziasmul, timiditățile lui de om cu suflet și inimă mare, venit din mediul țărănesc, le puteai simți la tot pasul, nevoia unei plăceri bune a altora despre persoana sa îl făceau mai puternic pentru drumurile sterpe ale politicianismului vremurilor de atunci. În fața „șefilor”, confruntat cu „mimantii” civilizației de spoială, ținuta severă și gravitatea exercitării „sarcinilor” la Gheorghe Afloarei nu se făcea din obligație, ci din orgoliu, din pasiune, într-un cuvânt era contaminat de acel „microb” care îl dorea transmis și colegilor și învățăceilor, domnia sa fiind „magisterul”.

Aș îndrăzni să spun că obsesia dânsului a fost să-și justifice trecerea prin „istoria” acestor meleaguri, să lase ceva în urma sa. Nu-i vorba de fatalitate, ci de misia pe care și-a asumat-o. Filosoful, moralistul, esteticianul Mihai Ralea avea o vorbă, care se mulează perfect cu ideea menționată mai sus: „De mult s-ar fi stins omenirea dacă oamenii, în loc să lucreze, să iubească, să lupte, s-ar fi oprit în drum, apucați de curiozitatea ca să surprindă în tovarăș ori adversar nu știu ce trăsătură de caracter, o pasiune ascunsă...”. Rațiunea vieții sale a fost acțiunea, mișcarea, cu nedespărțita masivă servietă cu destule compartimente, doldora de cărți, reviste, manuscrise, planșe, dosare, „fișe”, prin „du-te-vino-urile” lui așeza, zi de zi, acel ceva necesar pentru desăvârșirea summumului propus. Pentru cărturarul nostru

cultura și învățământul s-a dorit acea depășire a stării prezente, presupunea o continuă mutare în față a „pionilor” (ca pe o tablă de șah, pentru că aceștia numai mersul înainte îl au) pe traiectul cunoașterii.

Omul de la catedră sau în afara acesteia, împăcat și satisfăcut de unele reușite, era uneori răvășit de nemulțumiri, neliniști, tânguiri, jelanii, dar nu a fost un pesimist... Mai degrabă, aș spune că trăia ca „un pesimist vesel”. Unii îl considerau, în tot ce făcea și întreprindea, un aventurier, exagerând în lupta cu „morile de vânt”. Aș dori să-i consolez pe toți acei colegi de breaslă ori discipoli pe care-i mai băntuie asemenea gânduri, că aventura umană este o stare firească, ținând de caracterul persoanei... Aventura poate deveni ceva remarcabil mai ales „în inutilul ori în eroismul său”. Mi-ar plăcea să cred că gestul și încercările dlui Afloarei n-au fost inutile iar „eroismul” de care a dat dovadă, la acea vreme, angajându-se mai totdeauna dezinteresat, să străbată „valorile” deloc liniștite ale limbii și literaturii române, ar putea constitui pentru prezentul nostru și „personajele” care s-au dedicat acestei discipline, imaginea compătimirii că încă nimeni nu-i urmează acele „interminabile” excursii, popasuri la fața locului în lumea autorilor și a timpului eroilor literari. Nouă ne rămâne să reflectăm și să purcedem la împlinirea profeției Dascălului. Și toate acestea pentru ca prin mesajul și substanța culturii și literaturii noastre, acea „existență inexistentă a oamenilor timpului nostru” să redevină viață, trăită cu adevărat, și nu simplă „existență” extrasă, pentru a folosi un eufemism, numai din manuale, bibliografii, internet, evitând să-i robotizăm pe discipolii noștri.

Se spune că modele perfecte nu avem, nici nu-mi propun să fac din profilul dascălului un model exemplar, dar pașii, fie și acei mărunți și razele subțiri pe care ni ne-a lăsa, pot constitui borne ale unui drum care să ne ducă puțin mai departe. Am putea reține din „parcursul vieții” profesorului că adevăratul intelectual nu se poate forma exclusiv din îngurgitarea unor bogate și variate lecturi, ci din metodică lor sedimentare, din care, el cărturarul extrage substanța, subtila esență.

„Faptele mărețe ale individului într-o societate devin deseori mărturii în timp, devin „istorie”. „Decanul” nu și-a propus așa ceva, ne-a lăsat însă o filă în patrimoniul acestor

meleaguri. Numele lui este legat de un crez pe care l-a gândit și așa cum a putut, l-a onorat. Generațiilor mai tinere va rămâne amintirea unui profesor original, care fermeca, șoca, „enerva” și convingea, fermecător în felul lui, prin pisălogia și insistențele sale.

Amuza prin pasiunea „jocului” în viață sau pe scenă, pomenind aici doar interpretarea personajului „Barbu Lăutaru” de Vasile Alecsandri, pe scenele mai multor localități din județ și din țară, alături de „actorii” elevi ai Ansamblului artistic al Cercului literar „Mihail Sadoveniu” de la actualul Colegiu Național „Octavian Goga” din Miercurea-Ciuc.

Imaginea Domnului Afloarei îmi devine proaspătă de câte ori traversez parcul orașului Miercurea-Ciuc, pe unde umbla cândva și Sadoveanu. L-am vizitat, de câteva ori în unicul și modestul apartament de pe strada Nicolae Bălcescu, bloc 7, ap. 7, unde locuia cu doamna lui, până la mutarea dânzei la ceruri. Singur, cu cei doi copii plecați în alte localități, omul „puternic” de altădată cedase în ultimul timp din elanul său. Nu ne prea înțelegeam, asemeni scriitorului Camil Petrescu, surzenia din ultimii ani de viață făcea comunicarea aproape imposibilă. De altfel aceasta a fost și unul din motivele principale pentru care în

vara anului 1995, Col.(r) Afloarei Gheorghe, după o activitate de 5 ani, a trebuit să renunțe la ultima sa funcție, de președinte al Asociației Naționale a Veteranilor de Război – Filiala Harghita. Cu unii mai comunica nonverbal, din priviri, din gestică și mișcarea buzelor. Mulți l-au evitat „deranjați” de acest handicap, de „portretul” cel mai recent al dascălului. Prietenii, dascălii, foștii elevi s-au împușinat, au dispărut... Îl mai vedeai din când în când, tot mai îngândurat și nostalgic, mereu urmărit cred și îndurerat de amarul destin uman... Prea obosit să mai lupte, valorile vieții l-au frânt încetul cu încetul... S-a stins în anul 1997. Își doarme somnul de veci la Bistrița. Vreau să cred că a plecat dintre noi nu numai cu satisfacții, ci și cu destule regrete. S-a străduit ca trecutul să nu vină niciodată peste el, pentru că acesta, conform vorbelor lui Constantin Noica „nu vine decât lungind două chipuri reale: pe cel al regretelor sau pe cel al remușcărilor”. A mai sperat că cineva îi va lua locul. Încercări au fost..., dar ca el nimeni de atunci n-a mai trăit emoția și realitatea excursiilor literare și nu numai... Păcat! Albitul dascăl, Domnul Trandafir al Harghitei, împușinat de vlagă a rămas „Decanul” cel de pe urmă.

Dr. Nicolae BUCUR